

Sygn. akt I A Ca 515/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jadwiga Chojnowska
Sędziowie	:	SA Jarosław Marek Kamiński SO del. Krzysztof Chojnowski (spr.)
Protokolant	:	Iwona Aldona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2012 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **A.h. M.**

przeciwko **R. S. i A. S.**

o zapłatę i ustalenie

na skutek apelacji **powoda**

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 18 maja 2012 r. sygn. akt I C 623/09

I. **oddala apelację;**

II. **nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w O. na rzecz adwokata T. K. kwotę 2.700 zł powiększoną o należną stawkę podatku VAT tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w instancji odwoławczej.**

UZASADNIENIE

Powód A.H. M. wnosił o zasądzenie od pozwanych R. S. i A. S. solidarnie kwoty 92.400 złotych tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kwoty 45.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu w związku z pobiciem go przez pozwanych, a nadto ustalenia, że pozwani ponoszą odpowiedzialność za dalsze skutki pobicia, które mogą pojawić się w przyszłości.

Pozwany A. S. wnosił o oddalenie powództwa, wskazując, iż część schorzeń powoda nie pozostaje w związku przyczynowym z pobiciem go przez pozwanych.

Pozwany R. S. wnosił o oddalenie powództwa, podnosząc, iż nie jest w stanie zapłacić kwot żądanych przez powoda.

Wyrokiem z dnia 18 maja 2012 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 40.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 18 maja 2012 roku do dnia zapłaty, ustalił że pozwani ponoszą odpowiedzialność za dalsze skutki pobicia powoda w dniu 22/23 lipca 2006 roku, które mogą pojawić się w przyszłości, w pozostałej części powództwo oddalił i orzekł o kosztach procesu.

Orzeczenie to zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych:

Powód jest cudzoziemcem, urodził się w C. w dniu (...). W Polsce przebywa od 1993 roku. Mieszka w M., w lokalu komunalnym. Po przyjeździe do Polski przebywał w ośrodku dla uchodźców w P.-D.. Od 1993 roku wykonywał pracę nauczyciela języka angielskiego i francuskiego. Od grudnia 2005 roku do maja 2006 roku pobierał świadczenia z (...) Repatriacji i Cudzoziemców w kwocie 700-775 złotych miesięcznie. Na podstawie umowy z dnia 11 maja 2006 roku zawartej na trzy miesiące podjął pracę jako asystent teatralny i wicedyrektor w (...) z wynagrodzeniem w kwocie 1.300 złotych netto miesięcznie. Od lipca do września 2006 roku otrzymywał nieregularne świadczenia zwane zapomogami w kwocie od 100 do 200 złotych (25 i 27 lipca 2006 roku - po 200 złotych; 8 sierpnia 2006 roku - 100 złotych, 17 i 23 września 2006 roku - po 150 złotych).

W dniu 23 listopada 2004 roku powód zawarł związek małżeński z K. M., z którą ma syna B. M., urodzonego w dniu (...). W lipcu 2006 roku żona powoda była studentką na kierunku kulturoznawstwo w Instytucie (...). Z poprzedniego związku małżeńskiego powód ma również córkę S. C., wobec której ciąży na nim obowiązek alimentacyjny, egzekwowany przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 18 października 1999 roku w sprawie III RC 196/99 oraz na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim z dnia 3 lipca 2009 roku (...).

W lipcu 2006 roku powód jako aktor (...) przyjechał na zaproszenie Teatru (...) na Międzynarodowy Festiwal (...) do W. pod O.. W nocy z 22 na 23 lipca 2006 roku został pobity przez pozwanych. Pozwani kopali powoda, cięli go rozbitym szkłem, doprowadzając go do utraty przytomności. Bezpośrednio po zdarzeniu powód został przewieziony do Zakładu Opieki Zdrowotnej MSWiA z (...) - (...) Centrum Onkologii, Oddziału (...) Urazowo-Ortopedycznej w O., gdzie poddany został hospitalizacji w dniach 23-26 lipca 2006 roku. Stwierdzono u powoda obrażenia będące bezpośrednim następstwem pobicia w postaci złamania ściany lewej zatoki szczękowej, wstrząśnienia mózgu, ran ciętych i szarpanych przedramienia lewego i twarzy, ogólne potłuczenie. Podczas pobytu w szpitalu powodowi zsztyto rozcięcie nad okiem oraz przecięty biceps. Powód otrzymywał T., K., P., D., M., płyny infuzyjne.

Po zdarzeniu z dnia 22/23 lipca 2006 roku z uwagi na dolegliwości bólowe kręgosłupa, zły stan psychiczny, a także inne schorzenia (zapalenie ucha środkowego, kamica nerkowa) powód leczył się i odbywał rehabilitację w wielu ośrodkach i zakładach leczniczych, w szczególności w Centrum (...) Sp. z o.o. w K., Klinice (...) MSWiA w W., Niepublicznym Zespole (...) Sp. z o.o. w M., (...) w Samodzielnym Zespole Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej - (...) Szpitalu (...) II w G.. Zgodnie z wystawionym w dniu 17 września 2007 roku przez Centrum (...) Sp. z o.o. w K. zaświadczeniem o stanie zdrowia - stan zdrowia powoda po pobiciu nie pozwalał na podjęcie pracy. W zaświadczeniu tym stwierdzono konieczność konsultacji specjalistycznej: urologicznej, ortopedycznej oraz psychiatrycznej. W związku z nawrotem dolegliwości bólowych powód otrzymał w Klinice (...) MSWiA w W. skierowanie na badanie rezonansu magnetycznego kręgosłupa. Zgodnie z rozpoznaniem z dnia 17 czerwca 2009 roku z Centrum (...) Sp. z o.o. w K. stwierdzono u powoda dyskopatię lędźwiową (stan po operacji dyskektomii L4-L5, która miała miejsce w dniu 17 października 2005 roku oraz po urazie wielonarządowym z dnia 22/23 lipca 2006 roku). Po pobiciu nastąpiło znaczne pogorszenie stanu ortopedyczno-neurologicznego. Ocena wyników i rokowania: bóle kręgosłupa przewlekłe z zaostrzeniami (unieruchomieniem), promieniowanie do lewej kończyny dolnej, zmiany strukturalne w postaci wypukliny L4 - L5, potrzeba kompleksowej rehabilitacji, wskazana konsultacja neurologa. Choroby współistniejące: kamica nerkowa i pęcherza moczowego, nadciśnienie tętnicze, przewlekłe zapalenie ucha środkowego, zespół depresyjny. Z uwagi na przewlekły stan bólowy kręgosłupa powód leczył się również w Niepublicznym Zespole (...) Sp. z o.o. w M. (w dniu 2 listopada 2009 roku skierowano powoda do ortopedy oraz na rezonans magnetyczny), a także w ZOZ Szpitalu

(...) w G.. Doraźnie powód korzystał ze świadczeń (konsultacji) w Instytucie (...) w W., gdzie zgłosił się z powodu nasilenia dolegliwości bólowych kręgosłupa. W wyniku badania encefalograficznego z dnia 22 listopada 2010 roku stwierdzono, iż "z obu okolic czołowo-skroniowych z tendencją do uogólniania się, rejestrują się napadowo, duże grupy fal ostrych, iglic, poronnych zespołów "iglica-fala" o ampl. do 120 uV. (...) F. nasila napadowość. Obfite artefakty ruchowe w zapisie. Zapis patologiczny, wykazuje zmiany napadowe. Z obu okolic czołowo-skroniowych z tendencją do uogólniania się napadowości". Z uwagi na dolegliwości psychiczne powód leczyl się w szczególności w (...) w Samodzielnym Zespole Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej - (...) Szpitalu (...) II w G., gdzie rozpoznano u niego zespół stresu pourazowego (...). Ponadto powód leczyl się na Oddziale (...) w K. k/P.. Podczas hospitalizacji w Wojewódzkim Samodzielnym Psychiatrycznym Zespole Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej im. Prof. J. M. w P. w dniach 22-30 marca 2010 roku rozpoznano u powoda zaburzenia adaptacyjne, z mieszanymi zaburzeniami zachowania i emocji. Od 8 sierpnia 2010 roku powód korzystał również ze świadczeń (...) Ośrodka Interwencji Kryzysowej w G., zgodnie z zaświadczeniem z dnia 10 sierpnia 2010 roku. Doraźnie powód korzystał ze świadczeń (konsultacji) w Instytucie (...) w W., w związku ze skierowaniem z Centrum Psychoterapii w W..

Przed zdarzeniem z dnia 22/23 lipca 2006 roku powód nie był obiektem jakichkolwiek ataków i szykan z tytułu przynależności rasowej, z wyjątkiem zdarzenia z 2001 roku, gdy został w pociągu uderzony w twarz przez nieznanego sprawcę. W wyniku tego zdarzenia powód nie odniósł jednak żadnych obrażeń wymagających leczenia, nie stracił przytomności.

Jeszcze przed zdarzeniem z dnia 22/23 lipca 2006 roku powód cierpiał na dolegliwości bólowe, związane z dyskopatią kręgosłupa w odcinku lędźwiowym. Na podstawie skierowania z dnia 4 sierpnia 2005 roku w dniach od 12 do 24 października 2005 roku był hospitalizowany w Klinice (...) MSWiA w W.. W badaniu stwierdzono rwę kulszową lewostronną, objaw L.'a lewostronny +60, bez niedowładów, bez zaburzeń zwieraczy. Podczas rozpoznania stwierdzono u powoda dyskopatię lędźwiową oraz przepuklinę jądra miazdżystego krążka międzykręgowego L4-L5 (masywna, tylno-centralna z lewostronną lateralizacją przepuklina jądra miazdżystego k-m L4-L5 z kompresją elementów nerwowych na tym poziomie). Wykonana w dniu 12 października 2005 roku dyskografia L4-L5 wskazała, iż kontrast wydostawał się do kanału kręgowego, w związku z czym odstąpiono od zabiegu (...). W dniu 17 października 2005 roku dokonano poszerzonej fenestracji lewostronnej w odcinku L4-L5 oraz microdiscectomii L4-L5 (usunięcia przepukliny). Przeprowadzona w dniu 4 stycznia 2006 roku w (...) Szpitalu (...) MSWiA w W. tomografia komputerowa lędźwiowego odcinka kręgosłupa uwioczniała na poziomie L4-L5 szerokopodstawną resztkową (nawrotową?) przepuklinę tylną lewą. Stwierdzono, iż zmniejsza ona wejście do zachyłka L5 lewego, modelując korzeń odpowiadającego nerwu rdzeniowego. Mniej prawdopodobne, aby obserwowane zmiany odpowiadały ziarninie pozapalne. Do ewentualnej konfrontacji z badaniem MR. Stwierdzono również zmiany pooperacyjne w miejscu dostępu operacyjnego. W dniu 9 stycznia 2006 roku w związku z przebytą operacją powód skierowany został na leczenie rehabilitacyjne. Przed pobiciem powód leczyl się również z tytułu przewlekłego zapalenia ucha środkowego, w związku z czym przeprowadzono u niego zabieg tympanotomii przedniej prawostronnej oraz drenażu wentylacyjnego prawej jamy bębenkowej. Zarówno przed jak i po zdarzeniu z dnia 22/23 lipca 2006 roku powód leczyl się z tytułu rozpoznanych u niego schorzeń urologicznych (kamica nerkowa, kamica pęcherza moczowego i moczowodu).

Orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności z dnia 20 maja 2010 roku (...) ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w G. przypisał powodowi umiarkowany stopień niepełnosprawności. Orzeczenie zostało wydane na czas określony, do dnia 31 maja 2013 roku. Stwierdzono, iż niepełnosprawność istnieje od lipca 2006 roku. Ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od 13 kwietnia 2010 roku. W orzeczeniu ujęto również wskazania dotyczące odpowiedniego zatrudnienia (praca na stanowisku przystosowanym do niepełnosprawności). Uznano również, iż powodowi niezbędna jest częściowa pomoc usługowa w zakresie "korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług, socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych (...)". Zespół uznał ponadto, iż powód częściowo wymaga "stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji".

Biegły sądowy specjalista neurolog lek. med. R. K., w wyniku przeprowadzonego w dniu 21 stycznia 2011 roku badania powoda stwierdziła m.in., że na skutek pobicia w dniu 22/23 lipca 2006 roku powód doznał wstrząśnienia

mózgu, złamania ściany lewej zatoki szczękowej, ran ciętych lewego przedramienia i twarzy, ogólnego potłuczenia, nasilenia zespołu bólowego korzeniowego, na który powód cierpiał przed pobiciem (po operacji z 2005 roku), nerwicy pourazowej. Jeśli chodzi o aktualny stan zdrowia powoda biegła w badaniu neurologicznym stwierdziła "przewlekły zespół bólowy korzeniowy z objawem L'a 50 stopni po stronie lewej z zaburzeniami czucia powierzchniowego na lewym podudziu, zaburzenia czucia powierzchniowego na lewym przedramieniu oraz padaczkę w wywiadzie ze zmianami w zapisie EEG z dnia 22 listopada 2010 roku: zapis patologiczny, wykazuje zmiany napadowe w obu okolicach czołowo- skroniowych z tendencją do uogólniania się napadowości". Przed pobiciem powód leczył się z uwagi na stwierdzoną na paru poziomach dyskopatię odcinka lędźwiowo-krzyżowego kręgosłupa (operowano dyskopatię na poziomie L4-S1). Brak jest informacji o leczeniu z powodu utraty przytomności, czy nerwicy pourazowej. Kamica nerkowa nie powstała z powodu urazu. Dolegliwości bólowe wzdłuż lewej kończyny dolnej występowały przed pobiciem w dniu 22/23 lipca 2006 roku. Zmiany w obrazie rezonansu magnetycznego były stwierdzane po operacji i przed pobiciem, więc nie powstały na skutek pobicia. W zakresie neurologii uszczerbek na zdrowiu biegła określiła na pkt. 8c - 10 % według tabeli Ocen Procentowych Stałego lub Długotrwałego Uszczerbku na zdrowiu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 234, poz. 1974). Biegła orzekła, iż z punktu widzenia neurologicznego powód może podjąć pracę jako tłumacz w warunkach domowych, praca z uczniami jest niemożliwa ze względu na hałas, dyspozycyjność, więc powód by takim zajęciom nie podołał. W zajęciach teatralnych może być tłumaczem, może wykonywać prace biurowe, administracyjne. Według biegłej w ostatecznej ocenie przydatności do pracy konieczna jest opinia biegłego psychiatry, gdyż dominujące u powoda są objawy nerwicy pourazowej i zaburzenia osobowości.

Biegły neurolog dr med. M. U. stwierdził, iż brak jest danych na to, aby na skutek wypadku powód doznał organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego pod postacią encefalopatii. Stwierdził u poszkodowanego padaczkę pourazową w okresie remisji (bez napadów od czerwca 2011 roku). Według biegłego brak jest danych na to, że w wyniku przedmiotowego pobicia doszło do pogorszenia stanu zdrowia powoda z tytułu schorzeń samoistnych. Długotrwały uszczerbek związany z pobiciem wynosi 10 %. Rokowania są niepewne.

Biegły sądowy z zakresu psychiatrii lek. med. B. P. w opinii z dnia 28 lutego 2011 roku, wydanej na podstawie przeprowadzonego w dniu 25 stycznia 2011 roku badania powoda, stwierdziła u powoda przewlekłą depresję sytuacyjną. Powód korzysta z usług opieki społecznej, będącej jednocześnie terapeutą. Rokowania na przyszłość są niepewne z uwagi na występowanie padaczki, która może powodować organiczne uszkodzenie ośrodkowego układu nerwowego i związane z tym tendencje do przewlekania się zaburzeń. Procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosi 5% (zaburzenia adaptacyjne, będące następstwem urazów i wypadków, w których nie doszło do trwałych uszkodzeń ośrodkowego układu nerwowego). Biegła stwierdziła, że badany po pobiciu w 2006 roku nie mógł wykonywać pracy aktora bądź nauczyciela języka angielskiego z uwagi na utrzymywanie się objawów depresyjnych, pogorszenie funkcjonowania społecznego, unikanie ludzi, nadwrażliwość na hałas i słabą kontrolę emocji.

Biegła psychiatra J. J. w opinii z dnia 20 lipca 2011 roku nie rozpoznała u powoda choroby psychicznej ani cech upośledzenia umysłowego, stwierdziła reakcję depresyjną, sytuacyjną oraz padaczkę. Oceeniła uszczerbek na zdrowiu na 5 % - zaburzenia adaptacyjne będące następstwem urazów i wypadków, w których nie doszło do trwałego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego. Z uwagi na utrzymywanie się objawów depresyjnych, lęków i niepokoju oraz pogorszenie funkcjonowania społecznego, powód nie będzie mógł wykonywać pracy aktora bądź nauczyciela języka angielskiego.

Biegły sądowy z zakresu ortopedii J. D. stwierdził, że opierając się na badaniach (...) i TK odcinka L/S kręgosłupa, wykluczone są zmiany pourazowe w układzie kostnym i chrzęstnym o typie złamań, pęknięć, czy też powstania nowych przepuklin tarcz międzykręgowych. Z punktu ortopedycznego brak jest przeciwwskazań do wykonywania pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami. U powoda biegły ustalił 2 % trwały uszczerbek na zdrowiu, który stanowią uszkodzenia powłok twarzy (blizny i ubytki), zaś długotrwały 5 %, które upośledzają sprawność organizmu na okres dłuższy niż 6 miesięcy, ale rokujący poprawę, a które miały miejsce po urazie głowy tępokrawędzistym przedmiotem typu butelka, pięść, but, w wyniku którego doszło u powoda do pęknięcia tkanki kostnej zatoki szczękowej lewej, oraz 1 % w związku z izolowanym uszkodzeniem części miękkich przedramienia, skóry, mięśni, ścięgien, naczyń. W wyniku

zdarzenia powód bronił się, zasłonił się lewym przedramieniem, skutkiem czego powstała rana skórno powięziowa w części 1/2 łokciowej przedramienia lewego. Obecnie jest w tym miejscu blizna w kształcie litery V o długości 13 cm.

Powód posiada wymagalne zadłużenie w zakresie czynszu z tytułu użytkowania lokalu komunalnego w M.. W związku z tym Zakład (...) w M. wystosował do żony powoda K. M., wówczas wspólnie z nim zamieszkującej, ostateczne wezwanie do zapłaty zaległości czynszowych oraz wezwanie do zdania lokalu mieszkalnego pod rygorem złożenia pozwu o eksmisję. Powód posiada też wymagalne zadłużenie z tytułu opłat za przedszkole syna B. M.. Nadto powód zalega z płatnościami świadczeń alimentacyjnych wobec I. C..

Powód przedstawił dokument, świadczący o zawarciu w dniu 12 czerwca 2006 roku z Ośrodkiem (...) z siedzibą w L., 119 L. W., L. SW 8 2 NP reprezentowanym przez dyrektora G. W. umowy o pracę w charakterze pracownika socjalnego od spraw osób starszych i niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii. Zgodnie z treścią dokumentu kontrakt przewidywał zatrudnienie powoda w ramach dwóch sześciomiesięcznych okresów (od 26 lipca 2006 roku do 1 stycznia 2007 roku oraz od 17 lutego 2007 roku do 16 sierpnia 2007 roku) z uwzględnieniem dwutygodniowej przerwy urlopowej. Miesięczne wynagrodzenie miało wynieść 1.400 funtów netto. Według treści przedstawionej umowy pracodawca gwarantował powodowi coroczne podwyższenie wynagrodzenia, a także świadczenia dodatkowe oraz rodzinne. W umowie przywołana została karta pobytu powoda, wydana w dniu 25 lipca 2006 roku przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (w umowie przywołano również numer pozwolenia: PL (...) oraz datę jego ważności - do 3 lipca 2008 roku).

Decyzją Starosty G. z dnia 11 września 2006 roku powód został uznany za osobę bezrobotną. Odmówiono mu prawa do zasiłku dla bezrobotnych. Obecnie powód nadal nie pracuje.

Za pobicie powoda A. S. i R. S. zostali skazani prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 7 kwietnia 2007 roku w sprawie II K 270/06. A. S. za dokonanie pobicia z udziałem niebezpiecznego narzędzia (art. 159 k.k.) oraz za stosowanie przemocy względem osoby z powodu jej przynależności rasowej (art. 119 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 1 k.k.) został skazany na karę 3 lat pozbawienia wolności, którą odbywa w Zakładzie Karnym w I. (do 25 maja 2013 roku). Przed osadzeniem w zakładzie karnym pozostawał on na utrzymaniu rodziców, nie pracował zarobkowo, nie posiadał żadnych dochodów pochodzących z pracy zarobkowej ani żadnego majątku (domu, samochodu, mieszkania). R. S. za udział w pobiciu na podstawie art. 158 § 1 k.k. skazany został na karę 3 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na lat 5. Przed pobiciem powoda R. S. nie miał konfliktów z prawem. Przed zdarzeniem pracował jako ochroniarz. Na dzień 12 marca 2010 roku nie pracował, pobierał zasiłek dla bezrobotnych. Wykonywał również prace dorywcze. W związku z nałożonym na niego w wyroku karnym obowiązkiem przekazał powodowi tytułem nawiazki kwotę 2.000 złotych.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie.

W pierwszej kolejności podkreślił, że pozwani co do zasady są odpowiedzialni za szkodę i krzywdę po stronie powoda, skoro w postępowaniu karnym zostali prawomocnie skazani za pobicie go, a zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jednocześnie Sąd I instancji uznał, iż na podstawie art. 441 § 1 k.c. odpowiedzialność pozwanych jest solidarna.

Żądanie zadośćuczynienia Sąd Okręgowy oceniał na podstawie art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. Określając wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia wziął pod uwagę przede wszystkim rozmiar i nasilenie doznanego przez niego cierpienia, zwłaszcza psychicznego, ich długotrwałość, konieczność długotrwałej rehabilitacji, okres utrzymujących się dysfunkcji organizmu, trwałość następstw zdarzenia określonych na podstawie przedłożonych opinii biegłych oraz orzeczenia o stwierdzeniu niepełnosprawności, konsekwencje uszczerbku na zdrowiu w sferze życia rodzinnego i osobistego powoda, a także w sferze życia zawodowego, w rozumieniu ograniczenia możliwości świadczenia pracy. Podkreślił jednak, że tylko te, które miały bezpośredni związek z pobiciem, nie zaś te, które powód miał zdiagnozowane wcześniej, i które nie pozostają w związku przyczynowo-skutkowym ze zdarzeniem tj. schorzenia stwierdzone u powoda oraz leczone w okresie poprzedzającym pobicie z dnia 22/23 lipca 2006 roku. Zdaniem Sądu

bardzo istotne było także i podłoże zdarzenia, które miało i ma oddziaływanie na psychikę powoda, a mianowicie to, iż pobicie powoda było na tle rasowym. Sąd uwzględnił także fakt otrzymania przez powoda od pozwanego R. S. nawiązki w kwocie 2.000 złotych, zasądzonej wyrokiem w procesie karnym. Uwzględnił także sytuację majątkową i rodzinną pozwanych w sprawie.

Ustalając rozmiary doznanych przez powoda krzywd oraz cierpień psychicznych i fizycznych, wywołanych pobicie z dnia 22/23 lipca 2006 roku, związanych nie tylko ze sferą cielesną, ale również sferą materialną (możliwość zarobkowania, widoki na przyszłość) Sąd oparł się w zdecydowanej mierze na dopuszczonych w sprawie opiniach biegłych z zakresu psychiatrii, neurologii oraz ortopedii, ale także na orzeczeniu o niepełnosprawności. Podkreślił, iż przy wskazaniach dotyczących odpowiedniego zatrudnienia (praca na stanowisku przystosowanym do niepełnosprawności) powód rzeczywiście może boleśnie odczuwać niemożliwość bycia kreatywnym w takim stopniu, jak przed pobicie.

Sąd I instancji podkreślił, że pozwani nie ponoszą odpowiedzialności za występujące u powoda bóle kręgosłupa i kamicę nerkową, albowiem nie są one następstwem pobicia z dnia 22/23 lipca 2006 roku. Przed zajściem powód leczył dolegliwości bólowe związane z dyskopatią kręgosłupa w odcinku lędźwiowym i z związku z tym przeżył operację, leczył się także w związku ze schorzeniami układu moczowego. Także leczenie powoda na Oddziale (...) MSWiA w W. (leczenie w dniach 21– 24 listopada 2006 roku) w związku z rozpoznaniem ropnego zapalenia ucha środkowego nie pozostaje w żadnym związku przyczynowym z pobicie.

Odnosząc się do wskazywanych przez powoda skutków zdarzenia w postaci niemożności podjęcia pracy w pewnym czasie po zdarzeniu oraz istniejących obecnie ograniczeniach w tym zakresie, co skutkuje obniżeniem uzyskiwanych przez powoda zarobków i pogorszeniem sytuacji materialnej powoda i jego rodziny Sąd Okręgowy wskazał, iż poza kopią umowy z "Teatrem M." powód nie przedstawił innych dokumentów, które pozwoliłyby ocenić, w jakim zakresie skutki pobicia wpłynęły na jego sytuację majątkową, w postaci np. kopii umów o pracę, świadectw pracy, itd., pomimo tego, iż został do tego zobowiązany. Przedłożone przez powoda pismo (...) Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P. z dnia 5 września 2005 roku, mające formę listu referencyjnego, poświadczają jedynie, iż powód jako czynny (...) Stowarzyszenia (...) wykonywał bezinteresownie pracę na rzecz członków stowarzyszenia, a kopia dokumentu zatytułowanego (...), wystawionego przez (...) filię St. (...) Sp. z o.o. nie stanowi świadectwa pracy, nie jest zaświadczeniem o zatrudnieniu, nie pozwala określić okresu zatrudnienia ani wysokości uzyskiwanych dochodów, nie sposób również określić daty wystawienia dokumentu. Ustalając sytuację majątkową powoda i jego rodziny Sąd miał do dyspozycji, poza umową z "Teatrem M.", właściwie tylko oświadczenia powoda, z których wynika, iż środki pieniężne na utrzymanie siebie i rodziny pochodzą z pomocy pieniężnej od rodziny powoda oraz z pracy zarobkowej żony. Powód oświadczył, iż nie posiada żadnego majątku. Nie otrzymuje również zasiłku dla bezrobotnych ani pomocy z Ośrodka Pomocy (...).

Sąd I instancji nie przychylił się też do stanowiska powoda, iż skutkiem pobicia jest niemożność właściwego wywiązywania się ze społecznej roli męża i ojca. Zaznaczył, że powód przedłożył zawiadomienie z dnia 3 sierpnia 2009 roku o wszczęciu przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim M. W. postępowania egzekucyjnego na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 18 października 1999 roku w sprawie III RC 196/99, w którym zasądzone od powoda na rzecz I. C. alimenty w kwocie 450 złotych miesięcznie, ale wynikający z wyliczenia komornika rozmiar długów alimentacyjnych powoda na dzień 3 sierpnia 2009 roku świadczy, iż powód zaprzestał regulowania należności alimentacyjnych wobec wierzyciela alimentacyjnego dużo wcześniej przed zdarzeniem z dnia 22/23 lipca 2006 roku.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że powód podnosząc, iż pośrednim skutkiem zdarzenia z dnia 22/23 lipca 2006 roku jest fakt popadnięcia w długi, m.in. z tytułu zaległości czynszowych, nie przedłożył dowodów, np. w postaci kartoteki mieszkania, rachunków, wskazujących, iż zadłużenie wobec (...) powstało po zdarzeniu z 22/23 lipca 2006 roku, pomimo tego, iż został do tego zobowiązany. Powód ostatecznie nie przedstawił także dowodów, iż jego żona K. została skreślona z listy studentów (...). Nie wykazał również ewentualnego związku tego faktu ze zdarzeniem z dnia 22/23 lipca 2006 roku.

W konsekwencji Sąd I instancji uznał, że adekwatne do krzywdy powoda jest zadośćuczynienie w kwocie 40.000 złotych. Odsetki ustawowe od tej kwoty Sąd zasądził od daty orzekania, albowiem okoliczności mające wpływ na wysokość zadośćuczynienia zostały ustalone na ten dzień.

Żądanie odszkodowania w kwocie 92.400 złotych Sąd I instancji ocenił na podstawie art. 415 k.c. W pierwszej kolejności podkreślił, że powód wskazał, iż żądanie to wynika z faktu nie uzyskania wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę w Wielkiej Brytanii, zawartej z Ośrodkiem (...) i dlatego Sąd badał tylko to zdarzenie w kontekście szkody majątkowej.

Sąd Okręgowy uznał, że przedłożony przez powoda dokument, mający uzasadniać fakt wystąpienia szkody i jej rozmiar, w postaci podpisanej w dniu 12 czerwca 2006 roku z Ośrodkiem (...) z siedzibą w L. 119 L. W., L. SW8 2 NP, nie jest wiarygodny. Zaznaczył, że w treści umowy podpisanej w dniu 12 czerwca 2006 roku przywołana została karta pobytu powoda, wydana, zgodnie z treścią umowy, w dniu 25 lipca 2006 roku przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (w umowie przywołano również numer pozwolenia: PL (...) oraz datę jego ważności: 3 lipca 2008 roku). W treści dokumentu zachodzi więc ewidentna i oczywista sprzeczność, wynikająca z tego, że w dacie podpisania umowy powód nie mógł znać daty wydania pozwolenia na pobyt, która jest późniejsza niż data zawarcia umowy, nie mógł również znać numeru pozwolenia. Wyjaśnienia powoda, iż informację na temat numeru pozwolenia na pobyt oraz daty jego przyszłego wydania uzyskał w Urzędzie Wojewódzkim w O. Sąd uznał za nielogiczne i tym samym za niewiarygodne. Sąd powziął wątpliwość co do autentyczności umowy z (...) także z uwagi na zdublowanie się okresu zatrudnienia w (...) (zgodnie z trzymiesięczną umową podpisaną w dniu 11 maja 2006 roku zatrudnienie miało trwać do dnia 11 sierpnia 2006 roku) oraz planowanego zatrudnienia w Wielkiej Brytanii (od dnia 26 lipca 2006 roku). Wyjaśnienia powoda, iż praca w godzinach nadliczbowych na rzecz (...) pozwoliłaby mu na wcześniejsze wywiązanie się z obowiązującego go kontraktu i wyjazd do Wielkiej Brytanii Sąd uznał za mało wiarygodne. Ponadto, zgodnie z treścią umowy o pracę została ona zawarta z Ośrodkiem (...) z siedzibą w L. za pośrednictwem filii Ośrodka, mieszczącej się Polsce, w miejscowości P. (...) - 807, ul. (...), a jako dowód na istnienie filii B. C. w P. powód przedstawił opinię sygnowaną przez (...) ((...)), potwierdzającą, iż w latach 1994 - 1997 roku (...) współpracował z Ośrodkiem (...) z siedzibą w P. w ramach programu na rzecz Ośrodka dla Uchodźców w R., ale opinia ta dotyczy okresu przed podpisaniem przez powoda umowy o pracę. Także przedłożone przez powoda pismo z dnia 22 grudnia 2010 roku autorstwa prof. P. M. - byłego dyrektora Ośrodka (...) w P., w którym autor potwierdza, iż powód był jego aktywnym współpracownikiem na polu organizacji programów kulturalnych i w latach 1994-1997 związany był z oddziałem (...), mającym wówczas siedzibę w P., nie stanowi dowodu, iż filia (...) w P. istniała w dacie podpisania umowy o pracę z powodem, tj. w dniu 12 czerwca 2006 roku. Powód nie przedstawił też dowodów, potwierdzających posiadanie biletu na przejazd/przelet do miejsca wykonywania umówionej pracy lub rezerwacji w tym zakresie, jak również dowodów na rezerwację miejsca noclegowego w Wielkiej Brytanii. Powód przedłożył jedynie pismo z dnia 5 stycznia 2011 roku z (...), w którym kierownictwo organizacji wskazuje, iż przejazd miał odbyć się autobusem, natomiast nocleg jest zapewniony dla kontraktowych pracowników B. bez potrzeby dodatkowej rezerwacji (pismo stanowiło załącznik do pisma Stowarzyszenia Interwencji (...) z siedzibą w W. z dnia 14 października 2010 roku w sprawie powoda).

W konsekwencji Sąd I instancji uznał, że powód nie udowodnił zaistnienia szkody i dlatego oddalił powództwo w zakresie roszczenia o zapłatę odszkodowania w całości. Zaznaczył przy tym, że powód nie zgłosił żądań dalej idących i dlatego ustalenia co do poniesionych przez powoda kosztów leczenia, rehabilitacji, czyli dotyczące skutków materialnych zdarzenia z dnia 22/23 lipca 2006 roku Sąd mógł uwzględnić jedynie poprzez powiązanie ich z przesłankami oceny rozmiaru krzywdy moralnej i materialnej w ramach roszczenia o zadośćuczynienie, a nie - roszczenia o odszkodowanie.

Na podstawie art. 189 k.p.c. Sąd I instancji ustalił też, że pozwani ponoszą odpowiedzialność za dalsze skutki pobicia powoda, które mogą ujawnić się w przyszłości.

Powyższy wyrok w części oddalającej powództwo zaskarżył apelacją powód, zarzucając:

1. naruszenie art. 445 § 1 k.c. poprzez uznanie, że ostateczna kwota zadośćuczynienia w wysokości 40.000 złotych jest odpowiednia za doznaną krzywdę,

2. sprzeczność poczynionych ustaleń faktycznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym poprzez przyjęcie, że powód nie wykazał poniesienia szkody w kwocie 92.400 złotych, podczas gdy w rzeczywistości załączona przez powoda dokumentacja wskazuje jednoznacznie, że na skutek czynu niedozwolonego utracił on możliwość wykonywania umowy o pracę na terenie Wielkiej Brytanii.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe, zgodne ze zgromadzonym materiałem dowodowym, ustalenia faktyczne. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Odnosząc się do wysokości zadośćuczynienia w pierwszej kolejności przypomnieć należy, iż zgodnie z przesłankami zawartymi w art. 445 § 1 k.c. zadośćuczynienie ma być „odpowiednie”. Ustalenie, jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia” należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego. Korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2004 roku, I CK 219/04, z dnia 7 stycznia 2000 roku, II CKN 651/98, LEX nr 51063). Samo porównanie kwoty 40.000 złotych zasądzonej przez Sąd I instancji na rzecz powoda tytułem zadośćuczynienia z kwotą 5.000 złotych stanowiącą wartość przedmiotu zaskarżenia wskazuje, iż przyznane przez Sąd Okręgowy zadośćuczynienie nie jest rażąco niskie.

Niezależnie od tego należy uznać, że zasądzone przez Sąd I instancji zadośćuczynienie w kwocie 40.000 złotych jest odpowiednie w rozumieniu art. 445 § 1 k.c.

Utrwalone jest już orzecznictwo Sądu Najwyższego, że pojęcie „sumy odpowiedniej” użyte w art. 445 § 1 k.c. w istocie ma charakter niedookreślony, niemniej jednak w judykaturze wskazane są kryteria, którymi należy się kierować przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Zadośćuczynienie ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość. Jednocześnie wysokość ta nie może być nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy, ale powinna być - przy uwzględnieniu krzywdy poszkodowanego - utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2001 roku, III CKN 427/00, LEX nr 52766). Uwzględnienie stopy życiowej społeczeństwa przy określaniu wysokości zadośćuczynienia nie może jednak podważać jego kompensacyjnej funkcji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2006 roku, OSN z 2006 roku, z. 10, poz. 175).

Przyjmuje się, że określenie „sumy odpowiedniej” powinno być dokonane przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności konkretnej sprawy, a zwłaszcza rodzaju i rozmiaru doznanych obrażeń, czasokresu, uciążliwości procesu leczenia i dostosowawczej rehabilitacji, długotrwałości nasilenia dolegliwości bólowych, konieczności korzystania z opieki i wsparcia innych osób oraz jej zakresu, trwałych następstw tych obrażeń w sferze fizycznej i psychicznej oraz ograniczeń, jakie wywołują w dotychczasowym życiu, w tym potrzeby stałej rehabilitacji, zażywania środków farmakologicznych, zmiany charakteru zatrudnienia, trybu życia, przyzwyczajzeń, czy też sposobu spędzania wolnego czasu. Wysokość zadośćuczynienia odpowiadająca doznanej krzywdzie powinna być odczuwalna dla poszkodowanego i przynosić mu równowagę emocjonalną, naruszoną przez doznane cierpienia psychiczne.

Sąd I instancji wszystkie te opisane wyżej okoliczności wziął pod uwagę i zindywidualizował je ustalając konkretne dane dotyczące powoda. Podkreślić trzeba, że Sąd ten szczegółowo ustalił rozmiar i rodzaj obrażeń, przebieg procesu

leczenia, czas pobytu w placówkach służby zdrowia, trwale skutki urazów, sytuację rodzinną, osobistą i zawodową powoda będącą następstwem skutków pobicia.

Sąd Okręgowy uwzględnił doznane przez powoda obrażenia w postaci wstrząśnienia mózgu, złamania ściany lewej zatoki szczękowej, ran ciętych lewego przedramienia i twarzy, ogólne potłuczenie, nasilenie zespołu bólowego korzeniowego, na który powód cierpiał przed pobiciem, blizny i ubytki twarzy, blizny przedramienia, padaczkę pourazową w okresie remisji, reakcję depresyjną. Wziął też pod uwagę utratę możliwości wykonywania przez powoda dotychczasowej pracy. Mieć przy tym trzeba na uwadze, że przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia taka okoliczność, jak utrata możliwości wykonywania dotychczasowej pracy jest brana pod uwagę w wymiarze odczuć emocjonalnych powoda (poczucie nieprzydatności czy bezradności), związana z nią szkoda uwzględniana jest natomiast przy ustalaniu innego rodzaju świadczeń. Mowa tu o utraconych dochodach i rencie wyrównawczej, która płacona jest z tego tytułu. Powód jednak takiego roszczenia nie zgłosił w niniejszej sprawie. Sąd I instancji uwzględnił także, że rokowania co do stanu zdrowia powoda na przyszłość są niepewne z uwagi na występowanie padaczki. Wziął też pod uwagę rasistowskie podłoże pobicia powoda, które oddziaływało i nadal oddziałuje na psychikę powoda.

Mając na uwadze te okoliczności Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do korekty przyznanego powodowi zadośćuczynienia.

Przechodząc do oceny zasadności żądania o odszkodowanie w kwocie 92.400 złotych trzeba stwierdzić, że Sąd I instancji słusznie uznał, iż przedłożona przez powoda umowa z dnia 12 czerwca 2006 roku o pracę w charakterze pracownika socjalnego w Wielkiej Brytanii jest dokumentem niewiarygodnym. Wynika to chociażby z faktu umieszczenia w tej umowie daty wydania przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pozwolenia na pobyt stały w Polsce, numeru tego pozwolenia, czy daty jego ważności, których to danych powód nie mógł znać w dacie zawarcia umowy o pracę. Umowa o pracę została bowiem zawarta w dniu 12 czerwca 2006 roku, podczas gdy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało powodowi pozwolenie na pobyt stały w Polsce dopiero w dniu 25 lipca 2006 roku. Wyjaśnienia powoda, iż informację o dacie wydania przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pozwolenia na pobyt stały w Polsce, numerze tego pozwolenia i dacie jego ważności uzyskał w Urzędzie Wojewódzkim w O., jak trafnie uznał Sąd I instancji, nie zasługują na uwzględnienie.

Ustalenie szkody w postaci utraconych korzyści jest wprawdzie hipotetyczne, ale szkoda taka musi być wykazana z tak dużym prawdopodobieństwem, aby uzasadniała ona przyjęcie w świetle zasad doświadczenia życiowego, że utrata korzyści rzeczywiście nastąpiła (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 8 kwietnia 2010 roku, I A Ca 154/10, LEX nr 628179). Tymczasem powód, poza umową o pracę z dnia 12 czerwca 2006 roku, która nie jest wiarygodnym dokumentem, nie zaoferował żadnych dowodów w oparciu o które można by stwierdzić, iż na skutek pobicia nie uzyskał wynagrodzenia za pracę w Wielkiej Brytanii w kwocie 92.400 złotych.

Skoro powód nie wykazał szkody w postaci utraconego wynagrodzenia za pracę w Wielkiej Brytanii, to słusznie Sąd I instancji oddalił powództwo w zakresie roszczenia o odszkodowanie.

Z tych względów apelacja jako pozbawiona uzasadnionych zarzutów podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w instancji odwoławczej orzeczono stosownie do § 19 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1348 ze zm.).